

LATVIJAS REPUBLIKAS
VESELĪBAS MINISTRIJA

VESELĪBAS MINISTRIJAS AKTIVITĀTES ATKARĪBU PROFILAKSES JAUTĀJUMOS

**Veselības ministrijas
Sabiedrības veselības departamenta
direktore**

Santa Līviņa

2013.gada 25.oktobris

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam

(LR Saeima 20.12.2012.)

- Rīcības virziens “Vesels un darbaspējīgs cilvēks”: veselīga un aktīva dzīvesveida paradumu nostiprināšana sabiedrībā, tai skaitā atkarību izraisošo vielu un atkarību izraisošo procesu profilakse un izplatības ierobežošana, tai skaitā ārstēšana un atkarību izraisošo vielu pieejamības mazināšana.

Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2011.-2017.gadam

(MK 05.10.2011. rīkojums Nr.504)

- Virsmērķis: pagarināt Latvijas iedzīvotāju veselīgi nodzīvotos dzīves gadus un novērst priekšlaicīgu nāvi, saglabājot, uzlabojot un atjaunojot veselību.
- Apakšmērķis: samazināt saslimstību un mirstību no neinfekcijas slimībām, mazinot riska faktoru negatīvo ietekmi uz veselību.

Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāns 2012.-2014.gadam

(MK 19.12.2012. rīkojums Nr.614)

- Plāna mērķis: sekmēt alkoholisko dzērienu kaitējuma mazināšanu sabiedrības veselībai, nodrošinot plānotu, saskaņotu un koordinētu pasākumu veikšanu.
- Galvenie virzieni: Alkoholisko dzērienu piedāvājuma ierobežošana un kontrole; Alkoholisko dzērienu pieprasījuma samazināšana; Riskantas un kaitējošas alkoholisko dzērienu lietošanas samazināšana; Alkoholisko dzērienu lietošanas un tā radīto seku indikatorrādītāju monitorings un sabiedrības informēšana.

AKTIVITĀTES ALKOHOLA PROFILAKSES JOMĀ

- ✓ pastiprināt kontroli tirdzniecības vietās, lai mazinātu iespēju nepilngadīgām personām iegādāties alkoholu (IeM, katru gadu);
- ✓ labas prakses piemērošana, liedzot alkoholisko dzērienu pieeju nepilngadīgām personām (LTA);
- ✓ aizliegt alkoholisko dzērienu reklāmu televīzijā no plkst.6:00 līdz 22:00, noteikt ierobežojumus alkoholisko dzērienu akciju reklāmai, vecuma un profesiju ierobežojumus personām, kas tiek iesaistīti alkohola reklāmās (VM);
- ✓ sadarbība ar sabiedrības viedokļa veidotājiem (žurnālistiem, redaktoriem), lai plašāk informētu iedzīvotājus par sabiedrības veselības jautājumiem (VM).

AKTIVITĀTES ALKOHOLA PROFILAKSES JOMĀ

- ✓ pasākumi kultūrizglītībā, vides izglītībā, tehniskajā jaunradē, sporta interešu izglītībā, tai skaitā, izglītojoši pasākumi par fizisko aktivitāšu lomu veselības saglabāšanā un bezmaksas sporta aktivitāšu pieejamību pašvaldībās (IZM, AM, katru gadu);
- ✓ pilnveidot normatīvos aktus, lai ieviestu izglītības iestādēm saistošu, saskaņotu rīcības kārtību, īstenojot alkohola lietošanas un alkoholisma indikatīvās un selektīvās profilakses pasākumus, reaģējot uz atsevišķiem atkarības vielu lietošanas, izplatīšanas vai glābšanas gadījumiem (IZM);
- ✓ nodrošināt diennakts neatliekamo narkoloģisko palīdzību (NVD, katru gadu);
- ✓ nodrošināt alkohola atkarīgo slimnieku sociālo rehabilitāciju (LM, katru gadu).

Veselības ministrijas darba grupa narkotisko un psihotropo vielu atkarības izplatības novēršanā, ierobežošanā, atkarības ārstēšanā un atkarīgo slimnieku rehabilitācijā

Mērķis – bērnu, kuriem radušies psihiski vai uzvedības traucējumi alkoholisko dzērienu, narkotisko, psihotropo vai citu apreibinošu vielu lietošanas dēļ, ārstēšanas un rehabilitācijas veicināšana.

* Apstiprināta ar Ministru prezidenta 09.03.2012. rīkojumu Nr.96

** Vada Veselības aprūpes departamenta direktors Ē.Miķītis

DARBA GRUPAS PRIEKŠLIKUMI

- Veikt grozījumus likumā par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem, paredzot, ka tiesa vai administratīvā komisija **uzliek** par pienākumu apmeklēt narkologu un, ja nepieciešams veikt ārstēšanos no atkarību izraisošajām vielām, ja tās bijušas par pamatu nodarījuma vai pārkāpuma izdarīšanai.
- Izvērtēt iespēju pilnveidot starpinstitūciju ziņošanas sistēmu par nepilngadīgajām personām, kurām ir apreibinošo vielu atkarības problēmas.
- Izvērtēt iespēju pastiprināt piespiedu mehānismus, lai motivētu nepilngadīgās personas, kurām ir apreibinošo vielu atkarības problēmas, apmeklēt narkologu un uzsākt vai turpināt ārstēšanu vai rehabilitāciju.
- Izvērtēt psiholoģiskās vai psihoterapeitiskās palīdzības nodrošināšanas nepieciešamību vecākiem, kuru bērniem ir apreibinošo vielu atkarības problēmas, lai uzlabotu ārstēšanās rezultātus.

Priekšlikumi iesniegti Narkotiku kontroles un narkomānijas ierobežošanas koordinācijas padomei.

LIKUMDOŠANA (I)

No 2013.gada februāra stājās spēkā jauna narkotisko un psihotropo vielu aizlieguma sistēma (ģenēriskā sistēma), papildinot kontrolējamo narkotisko un psihotropo vielu I sarakstu ar populārāko jauno psihoaktīvo vielu ķīmisko grupu pamatformulām, tādējādi ierobežojot visu vielu, kas ietilpst šajās ķīmiskajās grupās, pieprasījumu un piedāvājumu. □

- **Likums „Par krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”**
- **Ministru kabineta 2012.gada 11.decembra noteikumi Nr.843 “Grozījums Ministru kabineta 2005.gada 8.novembra noteikumos Nr.847 “Noteikumi par Latvijā kontrolējamajām narkotiskajām vielām, psihotropajām vielām un prekursoriem””**

LIKUMDOŠANA (II)

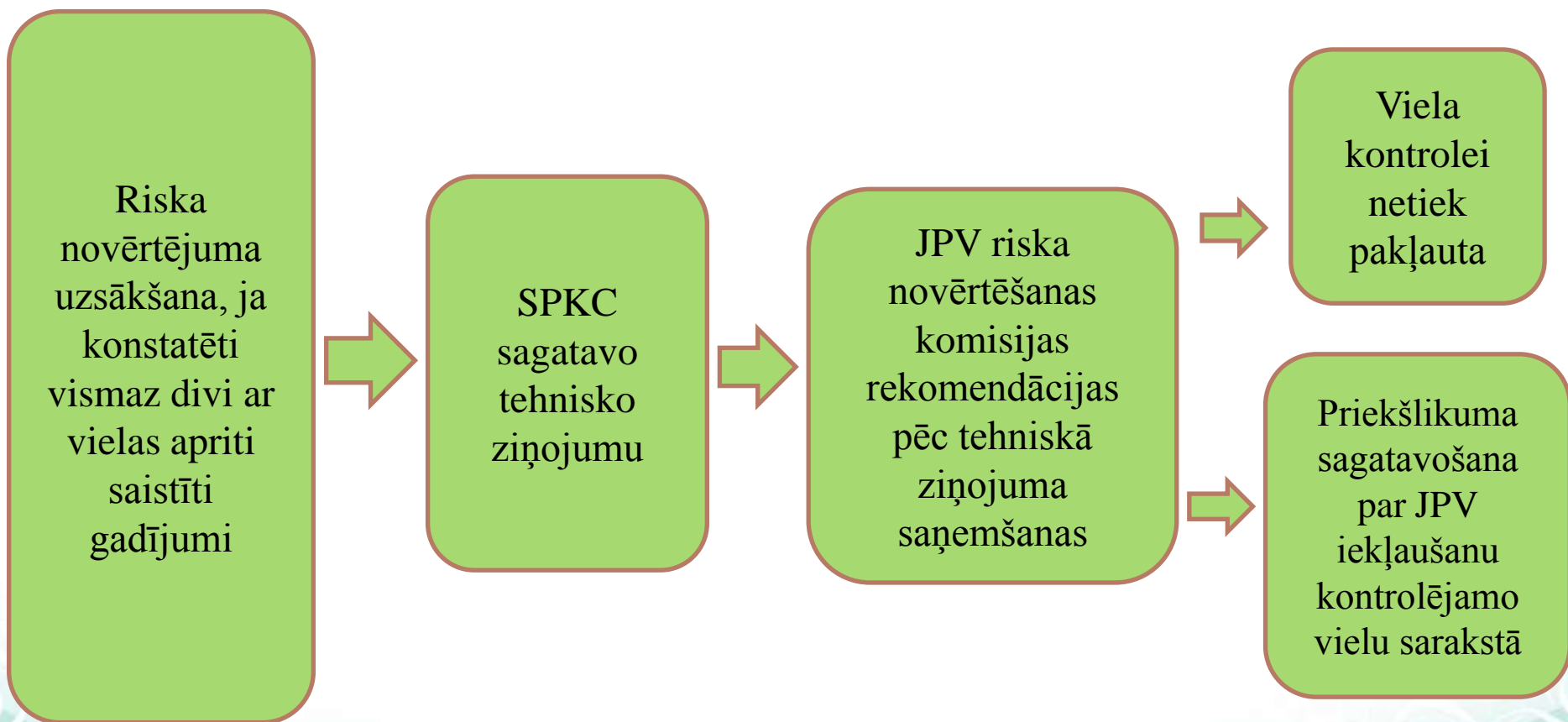
2013.gada 17.oktobrī Saeimā tika apstiprināti grozījumi likumā „Par narkotisko un psihotropo vielu un zāļu likumīgās aprites kārtību”.

Grozījumi paredz:

jauno psihoaktīvo vielu aprites **pagaidu aizlieguma mehānismu** un jaunu psihoaktīvo vielu izplatības apturēšanu uz laiku līdz 12 mēnešiem, kamēr tiek veikts riska novērtējums un vielas iekļautas narkotisko un psihotropo vielu sarakstos (atbildīgā institūcija Slimību profilakses un kontroles centrs).

RISKA NOVĒRTĒJUMS

VESELĪBAS VEICINĀŠANAS PASĀKUMI

VESELĪBAS IZGLĪTĪBA

■ Veselības mācība

- profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības iestāžu audzēkņiem mācību saturā obligāti apgūstams veselības izglītības modulis (sākot ar 2015./2016.m.g.);
- mācību priekšmetu programmu paraugu pilnveidošana, veicinot integrētu veselības izglītības, sporta izglītības un cilvēkdrošības jautājumu pēctecīgu apguvi vispārējā un profesionālajā vidējā izglītībā;
- papildināt apgūstamo veselības izglītības jautājumu tēmu loku klases stundās 1.-12.klašu skolēniem.

PAŠVALDĪBAS IESAISTE VESELĪBAS VEICINĀŠANAS UN ATKARĪBU PROFILAKSES DARBĀ

Politiskais atbalsts

- Veselības veicināšanas jautājumu iekļaušana novada attīstības plānā, programmās.
- Iespēju robežās finansējuma piešķiršana.

Praktisks atbalsts

- Pašvaldības veselības veicināšanas speciālists.
- Aktivitāšu īstenošana, pasākumu veidošana.
- Telpu un infrastruktūras nodrošinājums.
- Finansiālais atbalsts aktivitāšu ieviešanai.

Informatīvs atbalsts

- Informācijas ievietošana pašvaldības mājas lapā, plašsaziņas līdzekļos u.c.
- Mērķauditorijas apziņošana caur pašvaldības iestādēm u.c. informācijas kanāliem (piem., soc.dienests, izglītības iestādes u.c.).

VADLĪNIJU MĒRĶIS

(29.12.2011. VM rīkojums Nr.243)

**Sniegt pašvaldībām atbalstu
zinātniski pamatotas informācijas veidā,
lai tās varētu realizēt likumā noteikto funkciju
– veicināt iedzīvotāju veselību
un tādējādi:**

- saglabāt pašvaldības iedzīvotāju veselību un palielināt veselīgo dzīves gadu un mūža ilgumu pašvaldības iedzīvotājiem;
- samazināt un novērst nevienlīdzības veselībā.

LATVIJAS NACIONĀLAIS VESELĪGO PAŠVALDĪBU TĪKLS (NVPT)

1. Daļa no Pasaules veselības organizācijas Veselīgo pilsētu programmas (*Healthy Cities*).
2. Mērķis – sekmēt labas prakses piemēru, pieredzes un ideju apmaiņu starp pašvaldībām, atbalstīt pašvaldības dažādu sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumu risināšanā lokālā līmenī, kā arī paaugstināt pašvaldību darbinieku izglītību sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumos.
3. NVPT var iestāties ikviena pašvaldība, kas ir ieinteresēta un izpilda nepieciešamos kritērijus.
4. NVPT koordinācijas komisija – pašvaldību izvērtēšana un lēmuma pieņemšana par pašvaldību iekļaušanu tīklā.
5. Šobrīd ir jau 25 Latvijas pašvaldības, kas ir uzsākušas dalību NVPT.

NACIONĀLAIS VESELĪBU VEICINOŠO SKOLU TĪKLS

- Eiropas Veselību veicinošo skolu (VVS) tīkls tika izveidots 1991.gadā.
- VVS **mērķis** ir iemācīt/radīt izpratni kā pareizi rūpēties par savu veselību, ievērojot veselīga dzīvesveida priekšnoteikumus un censties nodrošināt veselīgu vidi skolā.
- 2013.gadā VM pakļautībā esošā pārvaldes iestāde SPKC no IZM pārņēma VVS kustības koordināciju.
- 2014.gadā SPKC plāno uzaicināt skolas iesaistīties VSS tīklā.

FINANSĒJUMS

ATBILSTOŠI NAPAM 2014 - 2020

Pasākums	Kopējais finansējums	Valsts budžets	ES struktūrfondu finansējums
Īstenot veselības veicināšanas pasākumus	33 milj.	4,95 milj.	28,05 milj.
Izglītēt pašvaldību institūciju atbildīgās amatpersonas veselības veicināšanas un sabiedrības veselības jautājumos	0,3 milj.	0,05 milj.	0,25 milj.
Nodrošināt pēctecīgu narkoloģiskās palīdzības pieejamību iedzīvotājiem	6,61 milj.	6,61 milj.	
Izveidot programmu psiholoģiskās palīdzības sniegšanai iedzīvotājiem krīzes situācijās	4,82 milj.	4,82 milj.	

PAPILDU FINANSĒJUMS

2014.gadam veselības veicināšanas aktivitātēm (slimību profilakses nodrošināšanai, sabiedrības informēšanas kampaņām, tai skaitā, atkarību profilaksei) paredzēts papildu finansējums no valsts budžeta - 170 000 LVL*.

* Š.g. 17.oktobrī atbalstīts Saeimā 1.lasījumā.

PALDIES PAR UZMANĪBU!

